

IRODALOM

- Finkey Ferenc (1908): *A tétéles jog alapelvei és vezéreszméi. Bevezetés és a jogbölcsészet kifejlődésének története.* Grill Károly Könyvkiadóvállalata, Budapest, 439–442.
- Kunz Jenő (1901): *A munka. Tanulmány.* Kilián, Budapest
- Kunz Jenő (1904): *Az igazságos jog.* (Székfoglaló értekezés). Magyar Tudományos Akadémia, Budapest
- Kunz Jenő (1908): *A jog.* Athenaeum, Budapest
- Moór Gyula (1934): *Kunz Jenő I. tag emlékezete. (A Magyar Tudományos Akadémia elhunyt tagjai fölött*

- tartott emlékbeszédek XXII. köt. 4. sz.)* Magyar Tudományos Akadémia, Budapest
- Pulszky Ágost (1885): *A jog és állambölcsészet alaptanai.* Eggenberger-féle Könyvkereskedés, Budapest
- Somló Bódog (1917): *Juristische Grundlehre.* Verlag von Felix Meiner, Leipzig
- Szabadfalvi József (2011): *A magyar jogbölcséleti gondolkodás kezdetei: Werbőczy Istvántól Somló Bódogig.* Gondolat, Budapest, 139–144.
- Szabó Imre (1955): *A burzsoá állam- és jogbölcsélet Magyarországon.* Akadémiai, Budapest, 335–336.

Tudós fórum

„Minden kornak van érdeme, s ki tagadhatja, hogy a jelenkor a régiek tudományaira alapította minden további előmentét, úgy, mint a régiek a még régiebbekre az övékét, s a mai idő a jövő századoknak lesz legbizonyosabb alapja.”

A MAGYAR TUDOMÁNY ÜNNEPE

Az MTA részt vesz az *össztársadalmi jelentőségű kérdések feltárásában* – mondta Lovász László, a Magyar Tudományos Akadémia elnöke november 3-án, az MTA egyhónapos országos rendezvénysorozat, a Magyar Tudomány Ünnepe megnyitóján.

ELNÖKI KÖSZÖNTŐ

*Tisztelt Hölgyeim és Uraim!
Kedves Barátaim!*

Széchenyi Istvánnak a *Világ* című művében olvasható gondolatainál tömörebben nem nagyon lehet megfogalmazni a tudomány művelőinek generációkon átívelő érdemét és egyúttal felelősségét is. Ez a felelősség generációról generációra súlyosabb, hiszen ahogy a tudomány ereje növekszik, úgy növekszenek az emberiségre leselkedő veszélyek is, melyekre egyre inkább csak a tudomány eszközeivel lehet (ha lehet) választ találni. Ilyen kihívások a klímaváltozás, a hulladékok felhalmozódása és általában a környezetünk szennyezése, a nyersanyagok kifogyása, a vízhiány. Így egyre romló környezetben kell egyre több ember-

nek megélnie. De nem csak az ilyen félelmetes ügyek jelentenek kihívást: olyan alapvetően öröndetes dolgok, mint az informatika hihetetlen fejlődése, a gyógyítás eszköztárának gyors bővülése vagy az európai integráció is nagyon sok lehetőséget, ugyanakkor nagyon sok veszélyt hordoznak magukban. És a megoldások keresésében nem egy-két tudományágnak van szerepe: csak a multidiszciplináris kutatások, a természet- és társadalomtudományok szoros együttműködése találhat érdemi válaszokat. A Magyar Tudományos Akadémia megpróbál keretet adni az ilyen multidiszciplináris kutatásoknak. Ez nem könnyű feladat, hiszen a különböző tudományok értékrendszere, kultúrája gyakran összeütközik egymással. Azt is mondhatom: tanuljuk még azt, hogy hogyan lehet különböző kutatóhelyek és különböző tudományok együttműködését megszervezni. Most indul az ország vízgazdálkodását új tudományos alapokra helyező vízprogramunk, és szervezzük a jövő mezőgazdasági termelését megalapozó kutatásainkat. Amikor tavaly a migrációs válság kialakult, az érkezők nem-

zetiségi és társadalmi összetételének elemzését végeztük el. Az ilyen rövid határidős tanácsadás azonban nem az igazi erőssége a tudománynak. Nekünk az a fő dolgunk, hogy hosszú távú elemzéseket, előrejelzéseket készítsünk – például ebben az esetben arról, hogy mennyi időn belül hány ember fog felkerekedni Afrikából és Ázsiából Európa felé, hogyan függ ez a klímaváltozástól, vagy, hogy hogyan csökkenthető ez a fejlett világ gazdasági segítségével. Ez csak egy példa azokra a fontos témákra, melyekben kutatócsoportok indításával, konferenciákkal, különböző kutatóhelyek együttműködésével eredményeket kell elérnünk. Örömmel jelenthetem, hogy intézeteink mellett tudományos osztályaink is vették a lapot, és bekapcsolódtak a társadalmat foglalkoztató (vagy éppenséggel nyomasztó) nagy kérdések tárgyalásába. Az Orvosi Tudományok Osztálya például ülészakok egész sorozatát szervezi az egészségügy problémáiról, kitekintve a világra, de foglalkozva az itthoniakkal is. A tudomány felelőssége azonban nem csupán a tudomány művelésére terjed ki. A kutató nem elégedhet meg azzal, hogy képes volt kétséget kizáróan megválaszolni egy régóta nyitott kérdést, hozzájárulni egy probléma megoldásához. Előadásokban, cikkekben, könyvekben, nyilatkozatokban kell elmagyaráznia, mégpedig minél közérthetőbben, hogy hol tart, mire képes ma a tudomány, és mi az, amire még nem. Meg kell tudnia értetni, hogy miért szánt időt, pénzt és energiát a kutatásra. És ezt több irányban is meg kell tennie: a nagyközönség felé, a politikai döntéshozók felé és – legalább ennyire fontos – a fiatalok, a diákok felé, hogy megszeressék a tudományt, hogy a jövő generációi minél jobban tudják a tudományt használni és művelni is. Ez a cél vezérelte az Akadémiát, ami-

kor oktatási szakmódszertani programot indított: tizenkilenc kutatócsoportunk kezdte meg a kísérletileg megalapozott tanítási módszerek fejlesztését, és örömmel teszem hozzá, hogy tizenhárom további kutatócsoport támogatását az EMMI vállalta. Kedves Tudóstársaim! Az elmúlt napokban sok támadás érte az Akadémiát és személy szerint engem is. Mint a sajtóból sokan Önök közül is értesülhettek róla, huszonnyolc tudós nyílt levelet írt nekem, amelyben azt kéri, hogy az MTA vegyen részt olyan össztársadalmi jelentőségű kérdések feltárásában, mint például az oktatás és az egészségügy. Az előbbi néhány példából is látható, és a legtöbben jól tudják, hogy foglalkozunk ezekkel a kérdésekkel. Számos olyan kutatás zajlik például a Társadalomtudományi Kutatóközpontban, amelyek a jelenleg zajló társadalmi folyamatokkal kapcsolatosak. Erről honlapunkon egy listát is közzétettünk. Nagyon sajnálom néhány külső tagunk elvesztését, és fontos minden egyes kutatónk véleménye, de mint azt több interjúban is elmondtam, az MTA politikai kérdésekben nem alakít ki területi véleményt. Ha az Akadémia politikai viták színterévé válna, akkor szétesne, és többé nem tudna igazi, tudományosan megalapozott, kiegyensúlyozott álláspontot kialakítani. Vagyis: köszönjük, jól vagyunk, és tesszük a dolgunkat – jelenleg éppen azt, hogy a tudományt ünnepelve kutatási eredményeinket bemutassuk a nagyközönségnek és a döntéshozóknak.

Kedves Vendégeink! Mától a magyar tudományt ünnepeljük egy hónapon keresztül. A Magyar Tudomány Ünnepe első, 1997-es megrendezése óta sokat változott. Ma már – és ezt örömmel, sőt büszkeséggel mondhatom – nem csupán nekünk, kutatóknak ünnep. Azok számára is különleges időszak a novem-

ber 3-ával kezdődő programsorozat, akik maguk ugyan nem művelői a tudománynak, de érdeklődnek annak eredményei iránt. Tavaly óta a program azzal bővült, hogy két héten át majdnem minden este ismeretterjesztő előadásokra kerül sor a székházban. Örömmel láthattuk, hogy a kutatókon kívül mind több kíváncsi, kételkedő és gondolkodó laikus jön el a Magyar Tudomány Ünnepe előadásaira, hogy képet kapjon a tudomány legújabb, legérdekesebb eredményeiről. A megnövekedett időt és érdeklődést arra használjuk, hogy legfontosabb eredményeinket, programjainkat itt is bemutassuk minden érdeklődőnek. Csak néhányat emelek ki: – Említettem új víztudományi programunkat, ennek első, a Balaton kutatásával kapcsolatos eredményeit mindjárt holnap hallhatják. – Előadások lesznek az oktatás és nevelés kérdéseiről, egy központi ismeretterjesztő előadás mellett lesz egy ülészak a nevelés korproblémáiról és egy kerekasztal a közgazdasági analfabetizmusról, az ilyen témájú oktatás hiányáról. – Említettem az egészségüggyel kapcsolatos rendezvénysorozatunkat. Ebből is részesülhetnek az érdeklődők: az esti ismeretterjesztő előadások között az új vírusokról hallhatnak (mint például a Zika-vírus), az osztályrendezvények keretében pedig többek között a rákos betegek ellátásának hazai helyzetével foglalkoznak az előadók. – Egyik legsikeresebb kutatási területünk az agykutatás, melyet a Nemzeti Agykutatási Program (NAP) vezet. Ennek eredményeit két esti előadás (az autizmus kialakulásáról és az internetfüggőségről) és egy többnapos rendezvény mutatja be, melynek során az első napra meghívtuk az Országgyűlés és az Európai Parlament képviselőit, a politikai élet vezetőit. A két fél közötti párbeszéd új fórumaként hoztuk létre a Tudomány és Parlament elnevezé-

sű rendezvényt. Ez az újszerű kezdeményezés, mely Science Meets Parliament néven egyre több országban helyet kap, arra épül, hogy a tudomány művelői és a döntéshozók egymásra vannak utalva. Az MTÜ programjai közé idén új elemként bekerülő tanácskozás témája a NAP bemutatása mellett a tudományos kutatás szabadsága lesz. Reméljük, hogy ezzel a nagyközönség mellett a politikai élet szereplőinek is be tudjuk mutatni a tudományos kutatások izgalmas és egyben a gyakorlatban is nagyon fontos világát és a kutatás szabadságának fontosságát. Hosszan lehetne sorolni azokat a rendezvényeket is, melyekkel az egyetemek, az Akadémia vidéki és határon túli szervezetei és a magyar tudományos élet szinte minden szereplője hozzájárul a Magyar Tudomány Ünnepehez. A programot bön-gészve azt éreztem, hogy a következő hónapot érdekes előadások, viták meghallgatásával tudnám eltölteni – ha az Akadémia egyéb ügyei ezt megengednék. A Magyar Tudomány Ünnepe ennek a társadalommal folytatott párbeszédnek csak az egyik, bár kétség-telenül legmagasabb presztízsű fóruma. A rendezvénysorozat tavalyi megújítása abba az idén még intenzívebbé váló folyamatba illeszkedik, amely az év elején a tudomány eredményeit és az MTA köztestületének életét megjelenítő weboldal, az mta.hu átalakításával folytatódott. E cél érdekében kifejtett erőfeszítéseink legújabb hozadéka pedig egy tudományos-ismeretterjesztő rádióműsor, a Sigma elindítása, amely a magyar kutatók eredményeit mutatja be mindenki számára érthetően.

Tisztelt Hölgyeim és Uraim! A következő egy hónap a tudomány mozgalmas, de meggyőződésem szerint rendkívül izgalmas hónapja lesz. Bízom benne, hogy a megújult Magyar Tudomány Ünnepe rendezvényein

mindenki talál majd az érdeklődésének megfelelő rendezvényt. November végén pedig mi, kutatók elmondhatjuk: az MTÜ programjain bemutatott eredményekkel ismét hozzájárultunk a tudomány és a Magyar Tudományos Akadémia iránt megnyilvánuló közbizalom további erősítéséhez. Tartalmas, élményekben gazdag szórakozást kívánok az ünnepi hónap rendezvényein!

KÖSZÖNTŐ

Barnabás Beáta,
az MTA főtitkárhelyettese

Hölgyeim és Uraim!

Tisztelt Ünneplő Közönség!

A Magyar Tudomány Ünnepe országos programsorozata immár 13. alkalommal kívánja segíteni a napjaink fokozódó információáradatában való tudatos eligazodást a nagyközönség számára, hiteles információkkal, a tudomány naprakész eredményeinek bemutatásával. Széchenyi István gróf születésének 225. évfordulója arra kötelez, hogy emlékezzünk Széchenyinek mint a Magyar Tudományos Akadémia megalapítójának célkitűzésére, a tudományok magyar nyelven való művelésére, valamint a mindennapokban használt szaknyelvi kifejezések közérthetőségének alapvető követelményére. Fel kell ismerni, hogy a társadalmi szerepek átalakulása, a gazdasági és területi átrendeződés, a mai modern embert is folyamatos önmeghatározásra ösztönzi, mintegy velejárójaként a vállalt vagy sorsszerűen elrendelt egyéni szerepvállalásoknak. A nyelv és az identitás kérdése napjaink egyik legégetőbb problémája. Az Akadémia 1846. évi közgyűlésének nyitóbeszédében Széchenyi a szellemi hidak fontosságáról értekezik. Ennek is megvan az aktualitása. Széche-

nyi *Világ* című művében feltűnik egy kifejezés, a *közértelmesség*, amely a legnagyobb magyar életét kutatók szerint Széchenyi István egyik kedvelt jelentéssűrítő fogalma volt. A találó kifejezés egyszerre foglalja magában a közművelődést, a civilizáltságot és a tudományok fejlettségét. Kétségtelen: e három tényező egymástól elválaszthatatlan, s együtt ad képet egy társadalom állapotáról. A kutatóktól napjainkban is elvárható, hogy minél érthetőbben el tudják magyarázni, hogy hol tart, mire képes ma a tudomány, és melyek a legfontosabb jövőben megoldandó problémák. Ennek értelmében célkitűzésünk, hogy az Akadémia a lehető legszélesebbre tárja kapuit a nyilvánosság előtt, hogy minél vonzóbb programok keretében mutassuk be nem csupán tudományos eredményeinket, hanem kulturális értékeinket is.

Tisztelt Ünneplők! Az idei rendezvényssorozat mottója – „Oknyomozó tudomány” – jelzi, hogy a tudományos munka elmélyülést igénylő, aprólékos, évek, évtizedek alatt kidolgozott és a kutatói közösség által elfogadott módszereken alapuló tevékenység. A programok gazdag kínálatát böngészve az is látható, hogy az előadások egyre kevésbé szólnak egy-egy szűk szakterület eredményeiről: a jelenségek teljes körű megértéséhez gyakran több tudományág művelőinek összefogására vagy tudományterületeken átívelő kutatómunkára van szükség. Néhány kiragadott példa a programkínálatból: Hogyan kötődünk az anyanyelvhez, szűkebb és tágabb környezetünkhöz, és hogyan épül föl önazonosságunk? – ezekre a kérdésekre is választ kapunk a mai nyitó előadásban. Lesz-e kenyér unokáink asztalán? – a kérdésre meteorológus és agrárkutató együtt ad tudományos megalapozottságú feleletet. Melyek a környezetünkben található vírusok feltérképezésé-

nek új módszerei? – virológus szakember világítja meg ennek hátterét. Melyek azok a pedagógiai módszerek, amelyek segítségével közvetíteni tudjuk a jövő generációja számára a legkorszerűbb ismereteket? – több előadás és konferencia keretében ismertetjük a kérdéskört. A Magyar Tudomány Ünnepe programsorozata idén számos új elemmel, így például a tudományos élet képviselői és a politikai döntéshozók közös fórumával bővül. Ezen kívül első alkalommal rendezünk ke-

rekasztal-beszélgetést a nők tudományban elfoglalt helyéről.

Tisztelt Hölgyeim és Uraim! A Magyar Tudomány Ünnepe Programtanácsa elnökeként ezennel megnyitom a Magyar Tudomány Ünnepe idei rendezvényssorozatát. Mindenkinek tartalmas szórakozást kívánok, és remélem, hogy a következő hetekben minél többen vesznek részt itt a Székházban, a kutatóintézetekben, a területi bizottságokban – határon innen és túl – programjainkon.

DÍJAK, KITÜNTETÉSEK A MAGYAR TUDOMÁNY ÜNNEPÉN

A Magyar Tudományos Akadémia Elnöksége kiemelkedő tudományos életműve elismeréseként **EÖTVÖS JÓZSEF-KOSZORÚVAL** tüntette ki

Berzsenyi Zoltánt, a mezőgazdasági tudomány doktorát, az MTA Agrártudományi Kutatóközpont nyugalmazott tudományos tanácsadóját, professor emeritust;

Czigler Istvánt, a pszichológiai tudomány doktorát, az MTA Természettudományi Kutatóközpont Kognitív Idegtudományi és Pszichológiai Intézet tudományos tanácsadóját;

Finszter Gézát, az MTA doktorát, az ELTE Állam- és Jogtudományi Kar Büntető Eljárásjogi és Büntetés-végrehajtási Jogi Tanszék egyetemi tanárát;

Galács Andrást, az MTA doktorát, az ELTE Természettudományi Kar Földrajz- és Földtudományi Intézet Őslénytani Tanszék professor emeritusát;

Schipp Ferencet, a matematikai tudomány doktorát, az Eötvös Loránd Tudományegyetem Informatikai Kar Numerikus Analízis Tanszék professor emeritusát;

Schneider Imrét, az orvostudomány doktorát, a Pécsi Tudományegyetem Általános Orvostudományi Kar Bőr-, Nemikórtani és Onkodermatológiai Klinika professor emeritusát;

Verő Balázs Györgyöt, a műszaki tudomány doktorát, a Dunaújvárosi Főiskola Műszaki Intézet Anyagtudományi Tanszék professor emeritusát.

Az MTA elnöke által az igazgatási és kutatásszervezési feladatok során kiváló munkát végző személyek elismerésére, példamutató teljesítményük jutalmazására alapított **SZILY KÁLMÁN-DÍJAT** idén

Zilahy Péter, az MTA Titkárság Elnöki Titkársága ny. fősztályvezetője kapta.

A MVM Paksi Atomerőmű Zrt. és a Wigner Jenő-díj kuratóriuma **WIGNER JENŐ-DÍJÁT**

Jánosy János Sebestyén, az AEMI Atomenergia Mérnökiroda Kft. főtanácsosa, az MTA Energiatudományi Kutatóközpont nyugalmazott főtanácsosa, valamint **Wojnárovits László**, a kémiai tudomány doktora vehette át.

A Richter Gedeon Nyrt. és az MTA által alapított **BRUCKNER GYŐZŐ-DÍJAT**

Vékey Károly, az MTA doktora, az MTA Természettudományi Kutatóközpont laboratóriumvezetője,

a negyven éven aluli kutatóknak adományozott **BRUCKNER GYŐZŐ-DÍJAT**

Bokor Éva, a Debreceni Egyetem Szerves Kémiai Intézet tudományos munkatársa kapta.

Az MTA által a MÁV Zrt. kötelezettségvállalása mellett létrehozott **MIKÓ IMRE-DÍJAT**, valamint a díj mellé a Magyar Közlekedési Közművelődésért Alapítvány **MIKÓ IMRE-EMLÉKPLAKETTJÉT** az aktív szakember kategóriában megosztva

Rónai Péter okleveles közlekedésmérnök, mérnök-közgazdász, a MÁV Zrt. Pályavasúti Üzletág Értékesítési Főosztály főosztályvezetője és

Sághi Balázs, a BME Közlekedésmérnöki és Járműmérnöki Kar Közlekedés- és Járműirányítási Tanszék egyetemi docense kapta.

Életmű kategóriában a kuratórium

Szórádi Ervin okleveles közlekedési üzemmérnöknek, a MÁV Gépészeti Központ nyugalmazott igazgatójának ítélte oda a díjat.

AKADÉMIAI-SZABADALMI NÍVÓ-DÍJBAN részesült

Erdős Ferenc Gábor, az MTA Számítástechnikai és Automatizálási Kutatóintézet tudományos munkatársa, kutatócsoport-vezető, a BME címzetes egyetemi docense;

Hegedűs László, az MTA–BME Szerves Kémiai Technológia Kutatócsoport tudományos főmunkatársa, c. egyetemi docens;

Veisz Ottó Bálint, az MTA doktora, az MTA Agrártudományi Kutatóközpont Mezőgazdasági Intézet igazgatója.

A **PUNGOR ERNŐ-DÍJAT** idén

Mihucz Viktor Gábor, az ELTE Kémiai Intézet docense vehette át.

A Magyar Olaj- és Gázipari Részvénytársaság által alapított díj kuratóriuma a 2016. évi **MOL TUDOMÁNYOS DÍJAT**

Sajgó Csanádnak, a földtudomány kandidátusának ítélte.

Az MTA és a Rézler Gyula Alapítvány a szociológia, a munkatudományok, a munkajog, a demográfia és a társadalomstatisztika területén tartósan kiemelkedő eredményeket elért kutatók munkájának kitüntetésére és jutalmazására **RÉZLER GYULA-DÍJAT** alapított. Az első ízben átadott díjat

Gábor R. István, a közgazdaságtudomány doktora kapta.

A Rézler Gyula-díj bizottsága **posztumusz díjban** részesítette

Farkas Jánost, a szociológiai tudomány doktorát.

A MAGYAR CSILLAGÁSZAT JÖVŐKÉPE A 2010-ES ÉVEK MÁSODIK FELÉRE

az MTA Csillagászati és Űrfizikai Tudományos Bizottsága

A csillagászat iránt világszerte növekszik a tudományos és társadalmi érdeklődés, mára az egyik központi természettudományos diszciplínává nőtte ki magát, amely integrálni képes fizikai, matematikai, kémiai, földtudományi és – az asztrobiológia megszületésével – biológiai kutatásokat, illetve műszaki fejlesztéseket is. A csillagászat szerepe és súlya folyamatosan nő a magyar természettudományokon belül.

Magyarországi kutatóhelyeken összesen közel száz főállású kutató és hasonló számú egyetemi hallgató (a doktoranduszokat is beleértve) végez csillagászati kutatómunkát. Ez a szám arányában elmarad a legtöbb nyugat-európai ország csillagászati közösségének létszámától, a magyar kutatók azonban számarányukat meghaladóan sikeresek a nemzetközi kutatásokban. A csillagászat eredményessége az elmúlt években a rugalmas megújulás és témaváltás, a nagy nemzetközi kutatásokba való bekapcsolódás és az űrtávcsövek intenzív használata következtében rohamos tempóban nőni kezdett. A hasonló lendületű további fejlődés fontos feltételei a hazai távcsőpark megújítása és a nemzetközi együttműködésben való részvétel megerősítése.

Hazánkban a legnagyobb csillagászati teleszkópok az MTA Csillagászati és Földtudományi Kutatóközpont Konkoly Thege Miklós Csillagászati Intézete (MTA CSFK

CSI) Piszkéstetői Observatóriumában vannak. Ez a megfigyelőállomás a nemzeti obszervatórium szerepét is betölti: a hazai csillagászok rendszeresen pályáznak és nyernek el észlelési időt az ott üzemelő valamelyik távcsőre. A piszkéstetői 60/90/180 cm-es Schmidt-távcső kategóriájában a világ egyik legnagyobb műszere, ami a jelenleg igen időszerű sokobjektumos mérésekre használható. A távcső automatizálva van, távészelelére alkalmas. Az 1 m-es RCC-távcső is automatizált, detektorként egy új CCD-kamera és egy echelle-spektrográf is szerelhető rá az utóbbi évek infrastruktúra-pályázatainak eredményeként. Az exobolygók radiálissebesség-mérésétől kezdve sok más észlelési programra alkalmas. A CCD-kamerával a *lucky imaging* módszert alkalmazva a nagy távcsövek teljesítményével összemérhető, kiváló eredményeket lehet elérni. A légszem-kamera egy Lendület pályázat eredménye. A Sloan (*ugriz*) szűrőkkel felszerelt kamera a teljes látható égboltot figyeli meg kb. 16 magnitúdóig, a legkülönfélébb csillagászati események különböző időskálákon követhetők vele. A kamera tetszőleges helyen is felállítható.

A kisebb távcsövekkel lehetséges a már régebben elkezdett mérések folytatása, ami elengedhetetlen a csillagok bármilyen, hosszú távú változásainak kimutatására. A fényes csillagok nem figyelhetők meg a nagy vagy